

INTERNATIONAL TRADE (Part-IV)

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of Sri Jayewardenepura

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානය

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානය යනු බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳාමේ ප්‍රවර්ධනයටත්, වෙළෙඳාම සුමටව සහ ක්‍රමවත්ව පවත්වා ගෙන යාමටත් වෙළෙඳාම හා තීරු බදු පිළිබඳ පොදු සම්මුතිය වඩාත් ශක්තිමත් කරමින් 1995 දී පිහිටුවා ගනු ලැබූ ජාත්‍යන්තර සංවිධානයකි.

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානයේ ප්‍රධාන අරමුණු

- බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳාම ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- වෙළෙඳාම ක්‍රමවත්ව පවත්වා ගෙන යාම
- වෙළෙඳ බාධක අවම කිරීම සහ වෙළෙඳ නීති සංශෝධනය කිරීම මගින් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳ ක්‍රමය තුළ ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණයන් ඇති කිරීම

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානයේ ප්‍රධාන කාර්යයන්

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානයේ ප්‍රධාන කාර්යයන් කිහිපයක්.

1. ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානය යටතේ සාමාජික රටවල් අන්තර් කොට ඇති ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳ ගිවිසුම් නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක වේ ද යන්න පරිපාලනය කිරීම
2. නිදහස් වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කර ගැනීමට අදාළ සාකච්ඡා සඳහා වේදිකාවක් සැපයීම
3. වෙළෙඳපොළ ආරවුල් බේරුම් කිරීම
4. සාමාජික රටවල ජාතික ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචනය කිරීම
5. තාක්ෂණික ආධාර හා පුහුණු වැඩ සටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් සංවර්ධනය වන රටවලට වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳ ගැටලු විසඳා ගැනීමට ආධාර කිරීම
6. වෙනත් ජාත්‍යන්තර ආර්ථික සංවිධාන සමඟ සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම

ගෝලීයකරණය

ගෝලීයකරණය යනු ලෝකයේ රටවල් ආර්ථිකමය, සංස්කෘතිමය හා දේශපාලනමය වශයෙන් විවිධ ප්‍රමාණයන් ඔස්සේ එකිනෙකට ඒකාබද්ධ වීමේ ප්‍රවණතාව යි.

ආර්ථික විද්‍යාවේ දී අවධානය යොමු කරනු ලබන්නේ ආර්ථික ගෝලීයකරණය කෙරෙහි ය.

ආර්ථික ගෝලීයකරණය

ආර්ථික ගෝලීයකරණය යනු ලෝකයේ රටවල් වෙළෙඳ, ප්‍රාග්ධන, මූල්‍ය, තාක්ෂණ, ප්‍රතිපත්ති යනාදී විවිධ ප්‍රවාහයන් ඔස්සේ එකිනෙකට ඒකාබද්ධ වීමේ ක්‍රියාවලිය යි.

වර්තමානයේ ආර්ථික ගෝලීයකරණය තාක්ෂණය හා ප්‍රතිපත්ති මත ක්‍රියාත්මක වේ.

ගෝලීයකරණය නිසා, ලෝක ආර්ථිකයේ අනෙක් අතෙහි රැඳීයාව, මූල්‍ය ප්‍රවාහයන්ගේ වර්ධනය, නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය ජාත්‍යන්තරකරණය හා ජාත්‍යන්තර ශ්‍රම සංචලනය තීව්‍ර වේ.

ගෝලීයකරණයට පක්ෂ තර්ක

ගෝලීයකරණයට පක්ෂ ව පහත සඳහන් තර්ක ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය විකේන්ද්‍රණය වීම නිසා නිෂ්පාදන හා පරිභෝජන පර්යන්තයෙන් ජීවිතට විතැන් වීම
- නව අදහස් හා අත්දැකීම් ලැබීම
- ලෝකයේ වෙළෙඳ පරිමාව ඉහළ යාම
- ආර්ථික වෘද්ධි උපාය මාර්ගයක් ලෙස භාවිතා කිරීමට හැකි වීම
- විදේශ ආයෝජන ඉහළ යාම
- අමුද්‍රව්‍ය අඩු මිලට ආනයනය කළ හැකි වීම
- විදේශ සේවා නියුක්තිය ඉහළ යාම
- අධ්‍යාපනය හා දැනුම දියුණු වීම
- නව රැකියා අවස්ථා බිහි වීම

- විදේශීය මුදල් ප්‍රේෂණ ඇතැම් රටවල ප්‍රධාන විනිමය ප්‍රවාහයක් බවට පත් වීම
- ලෝකයේ හුදෙකලා රටවල් එම තත්ත්වයෙන් මිදී ජාත්‍යන්තර අර්ථ ක්‍රමය සමඟ ඒකාබද්ධ වීම
- නව තාක්ෂණය ප්‍රසාරණය වීම
- තරගකාරීත්වය නිසා ගුණාත්මක නිෂ්පාදන බිහි වීම
- අන්තර්ජාලය ඔස්සේ තොරතුරු ලබා ගත හැකි වීම

ගෝලීයකරණයට විපක්ෂ තර්ක

ගෝලීයකරණයට විපක්ෂ ව පහත සඳහන් තර්ක ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ගෝලීයකරණයේ ප්‍රතිලාභ ලෝකවාසී සියලු දෙනාට සාධාරණ ව බෙදී නොයාම
- සංවර්ධිත රටවලට වැඩි ප්‍රතිලාභ හිමි වීම
- ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ආදායම් විෂමතා පුළුල් වීම
- ගෝලීය ආර්ථික අර්බුද අනෙකුත් රටවලට පහසුවෙන් ව්‍යාප්ත වීම
- සමාජ ගැටුම් වර්ධනය වීම
- මිනිස් ජීවිත කෙරෙහි අනාරක්ෂිත බවක් ඇති කිරීම
- පාරිසරික ගැටලු ඇති වීම
- සංස්කෘතිය විනාශ වීම
- මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ අස්ථායීතාවන් ඇති වීම නිසා ආර්ථික අර්බුද හට ගැනීම

- දේශීය කර්මාන්ත බිඳ වැටීම හා රැකියා අහිමි වීම
- ත්‍රස්තවාදය ව්‍යාප්ත වීම
- සෞඛ්‍ය ගැටලු ඇති වීම

ClassWork.LK

ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම්

විවිධ රටවල් අතර තීරු බදු හා තීරු බදු නොවන බාධකවලින් තොර ව භාණ්ඩ, සේවා සහ නිෂ්පාදන සාධක හුවමාරු කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම් ලෙස හඳුන්වයි.

ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම්වල විවිධ ස්වරූප

ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම්වල විවිධ ස්වරූප පහත දැක්වේ.

- වර්ණීය වෙළෙඳ කලාප (Preferential Trade Agreement - PTA)
- නිදහස් වෙළෙඳ කලාප (Free Trade Area - FTA)
- තීරු බදු සංගම් (Custom Union - CU)
- පොදු වෙළෙඳපොළ (Common Market - CM)
- ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගම් (Economic and Monetary Unions - EMU)
- පූර්ණ ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම් (Fully Economic Intergration - FEI)

වර්ණීය වෙළෙඳ කලාප

සාමාජික නොවන රටවල් අතර වෙළෙඳාමේ දී භාවිත කරන වෙළෙඳ සංරෝධකවලට වඩා අඩු සංරෝධක යටතේ සාමාජික රටවල් අතර භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා රටවල් 120 ක් එකතු වී පිහිටුවාගෙන ඇති සංවිධාන වර්ණීය වෙළෙඳ කලාප ලෙස හැඳින්වේ.

මේ යටතේ ගිවිසුම්ගත රටවල් විසින් කලාපයේ අභ්‍යන්තර වෙළෙඳාම සඳහා එකඟතාවට බැඳුණු පොදු තීරු බදුවලින් කිසියම් ප්‍රතිශතයක් කපා හරිනු ලබයි.

නිදසුන් :

- ✓ යුරෝපා ආර්ථික කලාපීය ගිවිසුම (European Economic Area Agreement- FEA)
- ✓ උතුරු ඇමරිකානු නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම (NAFTA)

නිදහස් වෙළෙඳ කලාප

සාමාජික රටවල් සාමාජික නොවන රටවල් සමඟ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන විට එම රටවල අභිමතය පරිදි වෙළෙඳ සංරෝධක පවත්වා ගෙන යාමටත්, සාමාජික රටවල් අතර වෙළෙඳාම සංරෝධකවලින් තොරව පවත්වා ගෙන යාමටත් රටවල් කීපයක් එකතු වී ඇති කර ගන්නා සංවිධාන නිදහස් වෙළෙඳ කලාප වේ.

මෙහි දී ගිවිසුම්ගත රටවල් විසින් එකඟ වූ තීරු බදු කාණ්ඩවලට අයත් තීරු බදු මුළුමනින් ම ඉවත් කෙරේ.

නිදහස් වෙළෙඳ කලාප සඳහා නිදසුන් පහත දැක් වේ.

- ✓ අප්‍රිකානු නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (African Free Trade Zone - AFTZ)
- ✓ ආසියානු පැසිපික් නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (Asian Pacific Free Trade Zone - AFTZ)
- ✓ අප්‍රිකානු නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (African Free Trade Zone - AFTZ)

✓ මධ්‍යම යුරෝපා නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (Agrican Free Trade Zone - AFTZ)

✓ උතුරු ඇමෙරිකානු නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (North American Free Trade Zone - NAFTZ)

නිරු බදු සංගම්

සාමාජික රටවල් අතර වෙළෙඳාම වෙළෙඳ සංරෝධකවලින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාම සඳහාත්, සාමාජික සහ සාමාජික නොවන රටවල් අතර එක සමාන වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තියක් පවත්වා ගෙන යාම සඳහාත්, රටවල් කීපයක් එකතු වී ඇති කර ගන්නා සංගම් නිරු බදු සංගම් නමින් හැඳින්වේ.

මෙහි දී ගිවිසුම්ගත භාණ්ඩ කාණ්ඩවලට අදාළ වෙනත් රටවලින් ආනයනය කරනු ලබන භාණ්ඩ සඳහා සමාන නිරු බදු ප්‍රමාණයක් ක්‍රියාත්මක වන අතර ගිවිසුම්ගත භාණ්ඩ කාණ්ඩ සඳහා සංගමයේ සාමාජිකත්වය දරන රටවල නිරු බදු මුළුමනින් ම ඉවත් කෙරේ.

තීරු බදු සංගම් සඳහා නිදසුන් කීපයක් පහත දැක්වේ.

- ✓ මධ්‍යම අමෙරිකානු පොදු වෙළෙඳපොළ (Central American Common Market - CACM)
- ✓ කැරිබියානු ප්‍රජාව (Caribbean Community - CARICOM)
- ✓ උතුරු අමෙරිකානු ප්‍රජාව (North American Community - NAC)
- ✓ දකුණු අප්‍රිකානු තීරු බදු සංගමය (South African Customs Union - SACU)
- ✓ උතුරු අමෙරිකානු ප්‍රජාව (North American Community - NAC)

පොදු වෙළෙඳපොළ

සාමාජික රටවල් අතර භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳාම සංරෝධකවලින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාමටත්, සාමාජික රටවල් සාමාජික නොවන රටවල් සමඟ වෙළෙඳාම පවත්වා ගෙන යාමේ දී පොදු ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කිරීමටත්, සාමාජික රටවල් අතර නිෂ්පාදන සාධක නිදහසේ සංචලනය කිරීමටත්, රටවල් ඒකාබද්ධ වීම පොදු වෙළෙඳපොළ නමින් හැඳින්වේ.

මේ යටතේ ශ්‍රමය හා ප්‍රාග්ධනය වැනි නිෂ්පාදන සාධක හා භාණ්ඩ හා සේවා ගිවිසුම්ගත රටවල් අතර බාධකයකින් තොරව සංචලනය කිරීමේ හැකියාව ලැබේ.

පොදු වෙළෙඳපොළ සඳහා නිදසුන් කීපයක් පහත දැක්වේ.

- ✓ කැරිබියන් කොමියුනිටි පොදු වෙළෙඳපොළ
(The Caribbean Community & Common Market)
- ✓ මධ්‍යම ඇමරිකානු පොදු වෙළෙඳපොළ
(Central American Common Market)

- ✓ මධ්‍යම අප්‍රිකානු ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගමය
(Central African Economic & Monetary Community)

ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගම්

සාමාජික රටවල් අතර වෙළෙඳාම සංරෝධකවලින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාමටත් , සාමාජික හා සාමාජික නොවන රටවල් අතර භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳාම පොදු ප්‍රතිපත්තියක් යටතේ පවත්වා ගෙන යාමටත්, සාමාජික රටවල් අතර ශ්‍රමය හා ප්‍රාග්ධනය නිදහසේ සංචලනය කිරීමටත්, සාමාජික රටවල් අතර එක හා සමාන මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමටත්, රටවල් කීපයක් එකතු වී පිහිටුවා ගන්නා සංගම් ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගම් යනුවෙන් හැඳින්වේ.

ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගම් සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ✓ මධ්‍යම අප්‍රිකානු ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගමය
(Central African Economic & Monetary Community - CEMAC)

✓ ඛටහිර අප්‍රිකානු ආර්ථික හා මූල්‍ය සංගමය
(Economic Community West African -
ECOWAS)

✓ යුරෝපා මූල්‍ය හා ආර්ථික සංගමය
(European Economic & Monetary Union - EMU)

පූර්ණ එකාබද්ධ වීම

සාමාජික හා සාමාජික නොවන රටවල් අතර භාණ්ඩ හා සේවා සහ නිෂ්පාදන සාධක හුවමාරු කිරීමේදී සංරෝධකවලින් තොර ව කටයුතු කිරීම සඳහාත්, සාමාජික රටවල් අතර ඒකීය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියක්, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති, ව්‍යවස්ථාප්‍රායකය, විධායකය, අධිකරණ හා දේශපාලන ප්‍රතිපත්ති පවත්වා ගෙන යාම සඳහාත්, ලෝකයේ රටවල් එකතු වීම පූර්ණ එකාබද්ධ වීම ලෙස හැඳින්වේ.

ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම් සඳහා අත්සන් කරනු ලබන ගිවිසුම්

ආර්ථික ඒකාබද්ධ වීම් සඳහා අත්සන් කරනු ලබන ගිවිසුම් වර්ග දෙකකට බෙදිය හැකි ය.

➤ ද්වි පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම්

➤ බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම්

ද්වි පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම්

වෙළෙඳාම හා මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් රටවල් දෙකක් අතර ඇති කර ගන්නා වෙළෙඳ ගිවිසුම් ද්වි පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම් ලෙස හැඳින්වේ.

වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළත් වී සිටින ද්වි පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම් පහත දැක්වේ.

- ඉන්දු ලංකා නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම (ISFTA)
- පාකිස්තාන ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම (PSFTA)

බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම්

වෙළෙඳාම හා මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් රටවල් කිහිපයක් අතර ඇති කර ගන්නා වෙළෙඳ ගිවිසුම් බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම් වේ.

ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළත් වී සිටින බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳ ගිවිසුම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම (SAFTA)

විදේශ වෙළෙඳ ගිවිසුම්වල ඇති වැදගත්කම

විදේශ වෙළෙඳ ගිවිසුම්වල ඇති වැදගත්කම පහත දැක්වේ.

- රටවල් අතර සහයෝගීතාව වර්ධනය වීම
- වෙළෙඳපොළ පුළුල් වීම
- ප්‍රවාහන පිරිවැය අඩු වීම

- දේශීය වෙළෙඳපොළ භාණ්ඩ මිල ගණන් පහළ යාම
- විදේශ ආයෝජන වර්ධනය වීම
- නව කාර්මික භාණ්ඩ අඩු මිලකට ලබා ගත හැකි වීම
- සේවා නියුක්තිය ඉහළ යාම
- අමුද්‍රව්‍ය මිල පහළ යාම
- අපනයන විවිධාංගීකරණයට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථා පුළුල් වීම

2021

2022

2023

උසස් පෙළ

ගිණුම්කරණය

ආර්ථික විද්‍යාව

ව්‍යාපාර අධ්‍යයනය

2021

2022

සාමාන්‍ය පෙළ

ව්‍යාපාර හා ගිණුම්කරණ අධ්‍යයනය

තනි හෝ කණ්ඩායම් පන්ති

(English & Sinhala Medium)

0763655550

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of Sri Jayewardenepura